

stemmelse, til saadanne Fæstegaarde, hvor Bygningerne tilligemed den Grund, hvorpaa de staae, ikke høre, til Fæstegods. Den omhandlede Lov har i § 2 en Bestemmelse, som siger, at naar en Eier, af Fæstegods for Indenrigsministeriet godtgjør, at han efter denne Lovs Udgivelse, har til fuldkommen Eiendom eller til Arveskæfte med Ret til at sælge og pantsætte deraf afhændet, mindst 9 Gaarde til Brugerne eller et af disses Børn, Svigerbørn, Sted- eller Pleiebørn, da skal han være berettiget til ved Fæstebelighed eller med Brugerens Samtykke at udtage til fri Raadighed som over Hovedgaardsjord, saameget Hartkorn af det øvrige Bøndergods, som udgjør en niende Deel af det bortfolgte. Det Samme gælder for hver 9 Gaarde, han fremdeles paa saadan Maade afhænder. Det vil erindres, af de ærede Medlemmer, der ogsaa vare Medlemmer af Rigsdagen, da denne Lov var til Forhandling her, at det ikke var uden stor Betænkelighed, man gik ind paa denne Paragraf. Der er naturligtvis ikke nogen juridisk Ret, for en Fæster, eller hans Arvinger, til, at Fæstegaardene fortrinsviis, overdrages dem fremfor Andre, ved Fæstebelighed, eller at de fortrinsviis skulde have Ret til at købe Fæstegaardene; Godseieren har fuldstændig juridisk Ret til at bortfæste eller sælge Gaarden, til hvem han vil. Men det er ligesaa vist, at der er en historisk Sædvaneret, ifølge hvilken det rundt omkring i Landet ansees for, at være dadelværdigt, naar en Godseier ikke bortfæster Gaarden til en af den sidste Fæsters Børn eller Arvinger, eller naar han, isald han vil sælge den, ikke først søger at sælge den til Fæsterens Arvinger, saafremt nogen af dem er istand til at købe den. Denne Sædvaneret har hidtil paa de fleste Godser, endnu været opretholdt, men ved at vedtage den ovennævnte Bestemmelse i § 2 berøvede man Arvingerne efter den Fæster, hvis Gaard blev den tiende, denne Ret; Godseieren fik derved fuld Raadighed over denne Gaard, naar han beviste, at han i Overeensstemmelse med Loven havde solgt 9 Gaarde. Man gav herved en Regel, som ikke var uden Betænkelighed, idet man ved samme gjorde Indgrib i denne Sædvaneret til Skade for Arvingerne til hver tiende Gaard. Men man gjorde det, og ogsaa jeg var

med at vedtage denne Bestemmelse, da jeg meente, at man desuagtet burde gjøre det, for derved at opnaae, at Godseieren søgte saavidt muligt at sælge sine Gaarde, til den sidste Fæsters Efterladte; thi denne, som man jo godt kan kalde det, Præmie for hver tiende Gaard vilde han kun opnaae derved, at de 9 bleve solgte til Fæsterne, deres Børn eller Svigerbørn, medens han ikke opnaaede den, hvis han solgte til Andre. Man troede derved, at bevirke en saadan Sikkerhed for de 9 Gaardes Vedkommende, at man burde offre den 10de, for at opnaae dette Gode. Jeg troer saaledes, at denne Bestemmelse vil kunne forsvares, naar man gaaer ud fra, at denne Lov kun kan gives Anvendelse paa Fæstegaarde, altsaa saadanne Gaarde, som med Bygninger og Jorder udgjøre en samlet Fæsteeiendom; men jeg troer ikke, at den paa nogen Maade vil kunne forsvares, hvis man har tænkt sig at gjøre Paragrafen gjældende paa saadanne Gaarde, hvor det kun er Jorderne, der eies af vedkommende Godseier, medens Brugerne eller Bygningerne og Bladsen, hvorpaa de staae; thi disse Bygninger med deres Blads have kun den Værdi, de have, saalange vedkommende Eier af dem tillige har de dertil liggende Jordblodder i Fæste. Man vil vist erkjende, at naar saadanne Fæstejorder skulde kunne frit tages, til Raadighed, hvad den ene Tiendedeel af dem angaaer, naar 9 af Lodderne vare bortfolgte, til dem, der havde havt samme i Fæste, saa var man gaaet ind paa her ved en Lov at forringe til saa at sige Angenting den private Eiendom, som vedkommende Fæster har i Bygningerne, og den Blads, hvorpaa de staae; men dette vilde paa ingen Maade kunne forsvares. Nu er jeg imidlertid vidende om, at der foreligger en Salgsplan fra Besidderen af Grevskabet Samsø for Fæstejorderne paa Den, som tilhøre ham, en Plan, hvorefter disse kunne kjøbes, og denne Plan viser, at det er Besidderens Hensigt at ville gjøre denne § 2 i Loven af 19de Februar 1861 gjældende paa dette Gods, idet han har udpeget de Lodder, som han vil indtage og benytte som fri Hovedgaardstare, saasnart han har solgt de 9 andre Lodder til vedkommende Fæstere. Dette er, efter min Mening, Noget, der ikke reiserdigt kan lade sig gjøre; det er